

Regeringens proposition

1989/90: 66

om särskilda regionalpolitiska insatser i
Blekinge län m. m.

Prop.
1989/90: 66

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 21 december 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Ingela Thalén

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås åtgärder för att underlätta strukturförändringar i näringslivet i Blekinge län. Dessutom föreslås att riksdagen medger försäljning av statens aktier i Utvecklings AB Kranen i Malmö.

De föreslagna åtgärderna vad gäller Blekinge län beräknas kosta ca 147 milj. kr. utöver redan anvisade medel.

Arbetsmarknadsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 21 december 1989.

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Hjelm-Wallén, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Lööw, Persson.

Föredragande: statsrådet Thalén

Proposition om särskilda regionalpolitiska insatser i Blekinge län m. m.

1 Behov av insatser för att främja utvecklingen i Blekinge län

Skrivelser med förslag till åtgärder för att främja utvecklingen i Blekinge län har kommit in från regionala myndigheter, kommuner, organisationer, enskilda m. fl. Länsstyrelsen har i en skrivelse den 19 maj 1989 redovisat ett omfattande underlag med förslag till åtgärder.

Utvecklingen i Blekinge län vad gäller befolkning, näringsliv och sysselsättning har varit ogynnsam under en relativt lång period. Skälen härtill är flera. *Industristrukturen* i länet, med ett fåtal stora och för sysselsättningen dominerande företag, har gjort arbetsmarknaden sårbar både för konjunktur- och strukturförändringar. *Den privata tjänstesektorn*, som under senare år svarat för en stor del av tillväxten i produktion och sysselsättning i landet, har haft en betydligt mindre tillväxt i Blekinge län än i jämförbara regioner.

Den offentliga sektorn i länet, och i synnerhet i den östra länsdelen, har sedan mycket lång tid haft ett stort inslag av försvarsverksamhet. Sysselsättningen inom denna sektor har minskat kraftigt under de senaste decennierna.

Utbildningsnivån är generellt sett låg i Blekinge län jämfört med andra regioner. För kvinnornas del gäller också att yrkesverksamhetsgraden är låg.

Regeringen och riksdagen har under senare år vid flera tillfällen uppmärksammat den ogynnsamma utvecklingen i Blekinge län. En rad åtgärder har vidtagits för att förnya, utveckla och differentiera näringslivsstrukturen. Regionalpolitiskt stöd har lämnats till sysselsättningsskapande projekt i ett stort antal företag. Förutom de investeringsbidrag som lämnats av länsstyrelsen har regeringen beviljat ett fyrtiotal företag stöd med sammanlagt ca 140 milj. kr. Härigenom beräknas ett tusental arbetstillfällen skapas i länet. Ett flertal företag har också fått utnyttja sina allmänna investeringsfonder. Särskilda insatser har gjorts för att främja teknikspridningen i länet, bl. a. genom stöd till inrättandet av teknikcentra samt för samverkan mellan näringslivet i länet och universitetet i Lund. För att öka

tillgången till riskvilligt kapital har medel anvisats för bildandet av ett regionalt investmentbolag. Regeringen har genom kooperativa rådet lämnat stöd till ett kooperativt utvecklingscentrum i Karlskrona. Detta centrum skall initiera och stödja bildandet av kooperativa företag i länet. Inrättandet av högskolan i Karlskrona/Ronneby innebär både att studerande i Blekinge län har fått tillgång till utbildning på hemorten och att tillgången på välutbildad arbetskraft i länet ökar. Genom lokaliseringen av plan- och bostadsverket och kustbevakningens centrala ledning samt viss kartproduktion inom lantmäteriverket till Karlskrona har arbetsmarknaden i kommunen breddats. Regeringen har också nyligen beslutat att en enhet för administration av kontant arbetsmarknadsstöd (KAS) skall förläggas till Blekinge län.

De åtgärder som jag här har redovisat innebär att utvecklingsförutsättningarna i Blekinge län har förbättrats avsevärt. Det finns emellertid skäl att göra vissa kompletteringar till tidigare gjorda insatser. De bör ges följande inriktning och omfattning.

För att ytterligare öka tillgången på riskkapital för utveckling av främst små och medelstora företag i länet föreslås sammanlagt 35 milj. kr. som tillskott till två regionala investmentbolag.

Vidare föreslås 112,5 milj. kr. anslås för regionalpolitiskt stöd, i första hand för etablering av verksamhet inom Saab-Scania AB i Karlskrona.

Jag återkommer senare under anslagsfrågor till medelsbehoven för dessa ändamål.

För försöksverksamhet med företagsintern kompetensutveckling har regeringen beslutat anslå sammanlagt 30 milj. kr. under en treårsperiod. För innevarande budgetår får arbetsmarknadsstyrelsen ta i anspråk 10 milj. kr. av de medel som regeringen disponerar under anslaget B 5. Sysselsättningskapande åtgärder, anslagspost 5, Särskilda medel. I försöksverksamheten skall särskilt uppmärksammas arbetstagare med låg grundutbildning, arbetstagare som riskerar att drabbas av strukturförändringar i näringslivet eller att bli bortrationaliserade vid införande av ny teknik samt kvinnornas utbildningsbehov.

Regeringen har vidare ansett att en särskild satsning skall göras på Blekinge kustbana. Detta innebär att om regionen övertar trafikeringansvaret kommer ett årligt driftbidrag att lämnas under tio år. Därigenom kan beslut om lämplig trafikeringlösning fattas på länsnivå. Vidare kommer 150 milj. kr. fördelat på en femårsperiod att lämnas för upprustning av banan om regionen beslutar satsa på fortsatt järnvägstrafik.

2 Försäljning av statens aktier i Utvecklings AB Kranen

Genom beslut den 29 maj 1986 anvisade riksdagen bl. a. 68 milj. kr. för utveckling av näringslivet i Malmöregionen (prop. 1985/86: 125, NU 34, rskr. 314). Av dessa medel fick 50 milj. kr. användas för statligt medeltillskott till ett nytt regionalt investmentbolag med inriktning på små och medelstora företag.

Under hösten 1986 bildade staten, Bröderna Paulsson PEAB AB (PEAB) samt ett antal övriga finansiärer ett särskilt bolag, Utvecklingsak-

tiebolaget Kranen (Kranen) med syfte att skapa, utveckla och stimulera lönsamma mindre och medelstora företag i Malmöregionen. Statens kapitalinsats i Kranen är 50 milj. kr. fördelat på 250 000 B-aktier.

Mellan staten och PEAB har upprättats ett avtal som reglerar vissa frågor om det gemensamma ägandet i Kranen, däribland formerna för överlåtelse av aktier mellan de båda parterna.

PEAB har föreslagit regeringen att bolaget skall förvärva samtliga statens aktier i Kranen. Jag anser, med hänsyn dels till Kranens utveckling och dels till att PEAB förklarar att en sådan försäljning inte kommer att medföra några väsentliga förändringar av inriktningen av Kranens verksamhet, att förslaget bör accepteras. Industridepartementet och PEAB har överenskommit att köpeskillingen skall vara 63 milj. kr.

Riksdagens godkännande av försäljning av statens aktier i Kranen bör inhämtas.

Jag har i denna fråga samrått med chefen för industridepartementet.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att godkänna försäljning av statens aktier i Utvecklingsaktiebolaget Kranen i enlighet med vad jag har anfört.

3 Anslagsfrågor

D 2. Lokaliseringsbidrag m. m.

Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1989/90 anvisats ett reservationsanslag av 362 milj. kr.

Den största andelen regionalpolitiskt stöd till företag lämnas i form av lokaliseringsstöd. Lokaliseringsstöd består av lokaliseringsbidrag och lokaliseringslån. Medel för lokaliseringsbidrag, som beviljas av statens industriverk eller regeringen, anvisas över detta anslag tillsammans med bl. a. medel för offertstöd.

I prop. 1984/85:115 om regional utveckling och utjämning anmälde industriministern beträffande den regionalpolitiska stödverksamheten att han räknade med att den skulle bedrivas med samma inriktning och i samma omfattning under fyraårsperioden 1985/86–1988/89. Eftersom förslag med anledning av den regionalpolitiska kommitténs betänkande inte beräknas kunna föreläggas riksdagen förrän tidigast våren 1990 anmälde jag vid min föredragning för regeringen med anledning av budgetpropositionen 1989 att jag räknade med att stödverksamheten skall bedrivas med i huvudsak samma inriktning och omfattning även under budgetåret 1989/90. För de ändamål vartill medel anvisas över detta anslag har riksdagen sedermera, med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen för resp. budgetår, beslutat att anslå 362 milj. kr. för vart och ett av dessa budgetår.

Efterfrågan på lokaliseringsbidrag har bl. a. på grund av det goda konjunkturläget varit stor under de senaste åren. Bl. a. därför har riksdagen

gen på förslag av regeringen i särskilda propositioner beslutat att anslå ytterligare sammanlagt 745 milj. kr. på detta anslag under denna tidsperiod.

Riksdagen har den 15 december 1989 beslutat om statlig medverkan vid finansieringen av ett civilt flygplansprojekt vid Saab-Scania AB (prop. 1989/90: 51, NU 18, rskr. 104).

Efter förhandlingar mellan regeringen och Saab-Scania AB har Saab-Scania AB undertecknat ett avtal om statlig medverkan i finansieringen av flygplansprojektet SAAB 2 000. Jag har erfarit att chefen för industridepartementet senare denna dag avser att föreslå regeringen att besluta om bemyndigande att underteckna avtalet för statens del samt uppdra åt kammarkollegiet att betala ut den första delen av statens medverkan.

I avtalet har Saab-Scania AB, utöver utfästelser om lokalisering av huvuddelen av utveckling, konstruktion, tillverkning och montering av flygplanet i Sverige, även redovisat betydande expansionsplaner för verksamheten i sin lastbils- och personbilstillverkning. Bl. a. avses en ny enhet, som i mitten av 1990-talet beräknas sysselsätta 500 personer, att etableras i Karlskrona för montering av bensinmotorer för personbilar eller för annan industriell verksamhet.

För etableringen i Karlskrona har regeringen enligt avtalet förklarat sig beredd att efter ansökan bevilja Saab-Scania AB regionalpolitiskt stöd i form av lokaliseringsstöd och/eller offertstöd med högst 112,5 milj. kr. Eftersom ett regionalpolitiskt stöd till detta projekt inte bör minska möjligheterna att lämna lokaliseringsstöd inom främst det regionalpolitiska stödområdet, bör anslaget tillföras motsvarande belopp.

Den privata tjänste- och servicesektorn är i Blekinge län liten jämfört med andra regioner i landet. Som en del av åtgärderna för att bredda näringslivet och därmed stärka utvecklingen i länet har, som jag tidigare har redovisat, regeringen medverkat till att ett antal företag inom denna sektor har kunnat etableras eller utvidga sin verksamhet. Inriktningen har varit att dels främja etablering av verksamhet i Blekinge län inom företag som finns i Stockholmsregionen, dels underlätta för redan befintliga företag i länet att expandera sådan verksamhet som riktar sig till en nationell eller internationell marknad. Regeringens åtgärder i detta avseende har förutom de positiva effekterna i Blekinge län också inneburit att överhettningen i näringslivet i Stockholmsregionen i viss mån har kunnat dämpas.

Sammanlagt har ca 40 milj. kr. lämnats i regionalpolitiskt stöd till 12 företag inom den privata tjänste- och servicesektorn. Detta beräknas ge ca 400 nya arbetstillfällen i länet inom en treårsperiod. Stödet har lämnats i form av offertstöd i relation till antalet tillkommande arbetstillfällen i respektive företag. Offertstöd kan normalt endast lämnas till företag i de regionalpolitiska stödområdena eller i orter med nära anknytning till dessa. Med hänsyn till de särskilda behoven att stimulera utvecklingen inom den privata tjänste- och servicesektorn i Blekinge län och till att offertstöd är den lämpligaste regionalpolitiska stödformen när det gäller tjänste- och serviceföretag, har regeringen emellertid ansett det motiverat att i dessa fall använda denna stödform.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. till *Lokaliseringsbidrag m. m.* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 112 500 000 kr.,
2. godkänna vad jag i övrigt har anfört om användningen av medel på anslaget D 2. Lokaliseringsbidrag m. m.

D 12. Särskilda utvecklingsinsatser i Blekinge län

Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1989/90.

Jag har tidigare redovisat huvuddragen i industristrukturen i Blekinge län. Länets arbetsmarknad präglas av ett fåtal stora och för sysselsättningen dominerande företag. Det gör arbetsmarknaden sårbar både för konjunktur- och strukturförändringar. Det är därför angeläget att skapa sådana förutsättningar att små och medelstora företag kan etableras och utvecklas och därmed göra arbetsmarknaden mindre sårbar. För att främja en sådan utveckling är det nödvändigt att förbättra tillgången på riskvilligt kapital i länet.

Efter samråd med chefen för industridepartementet förordar jag mot denna bakgrund att 35 milj. kr. anslås för att förstärka tillgången på riskvilligt kapital i Blekinge län. Av dessa medel bör 25 milj. kr. utgöra statligt medelstillskott till ett nytt utvecklings- och investmentbolag i Blekinge län. Den statliga kapitalinsatsen bör motsvaras av en insats av bundet eget kapital från privata intressenter som skall vara minst tre gånger den statliga insatsen.

Av medlen bör vidare 10 milj. kr. tillföras som aktieägartillskott till det befintliga investmentbolaget Blekingen AB.

Det bör ankomma på regeringen att besluta om formerna och villkoren för de statliga medelstillskotten till nämnda bolag.

Medel för de nu angivna ändamålen bör anvisas över ett särskilt anslag på statsbudgeten.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. till *Särskilda utvecklingsinsatser i Blekinge län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 000 kr.,
2. bemyndiga regeringen att besluta om villkoren för medelstillskott till utvecklings- och investmentbolag i Blekinge län i enlighet med vad jag har anfört.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.